

हिमसंस्कृतवार्ता:

दैनिक ई-संस्कृतवार्तापत्रम्

हिमाचलप्रदेशस्य संस्कृतशिक्षकाणां नूतनः प्रकल्पः

पञ्चाङ्गम्

अद्य सिद्धार्थी वि.सं. २०८२,
कलियुगाब्दः ५१२७ शरद-ऋतुः
सूर्यः दक्षिणायनम् आश्विनकृष्णस्य चतुर्दशी
आश्विन ०५ प्रविष्टांशः मङ्गलमयः भवेत्

■ पृष्ठ-4 ■ वर्ष-4 ■ अङ्क-325

1

सितम्बर 20, 2025

Website- www.himsanskritam.com

Email- himsanskrit@gmail.com

2 पूर्वनियुक्तशिक्षकाणामुपरि
अध्यापकपात्रता-परीक्षायाः
अनिवार्यता तथ्यहीना दुर्भाग्यपूर्णाः-
डॉ.कमलाकन्तगौतमः प्रदेशाध्यक्षः

3 नूतनपाठ्यपुस्तकानाम्
अभिविन्यासकार्यशाला स्वकीयं
लक्ष्यम् अधिगत्य पूर्णतामेति

4 लाइकोपोडियमजापोनिकमस्य
आविष्कारं कृतवान्
मण्डीजनपदस्य डॉ. सुनीलवर्मा

ट्रेक्टर-वाहनानां
कृषि-उपकरणानां
च जी.एस.टी.
मूल्यस्य हासः
प्रत्यक्षतया कृषकाणां
कृते लाभप्रदः भवेत् -
शिवराजसिंह चौहानः



हिमसंस्कृतवार्ता: - केन्द्रीयकृषि-
कृषक कल्याण-मन्त्री शिवराज
सिंह चौहानः उक्तवान् यत् ट्रेक्टर
वाहनानां कृषि-उपकरणानां च
जी.एस.टी. मूल्यस्य हासः
प्रत्यक्षतया कृषकाणां कृते
लाभप्रदः भवेत्। नवदेहल्यां कृषि-
यन्त्राणां उपकरणानां च
प्रतिनिधीनां सभायाः अध्यक्षतां
कुर्वन् श्री चौहानः अवधानं दत्तवान्
यत् जी.एस.टी. इत्यस्य द्वादश
अथवा अष्टादश प्रतिशतात् पञ्च
प्रतिशतं यावत् न्यूनीकरणेन
ट्रेक्टर-वाहनानां मूल्यं बहु न्यूनं
भविष्यति। श्री चौहानः अवदत् यत्
अनेन उपक्रमेण विभिन्न-ट्रेक्टर-
वाहनेषु त्रयोविंशति त्रिषष्टिः वा
सहस्र रूप्यकाणि यावत् मूल्येषु
हासः भविष्यति। वार्ताहरान्
सम्बोधयन्, श्री चौहानः उक्तवान्
यत्, कृषकेभ्यः लाभः अस्य
सितम्बर-मासस्य द्वाविंशति
दिनाङ्कात् आरभ्य प्रत्यक्षतया
भविष्यति।

भारत-ग्रीस-सामरिकसहभागित्वम् अपि च क्षेत्रीयजनानां समृद्ध्यै
च स्वप्रतिवद्धतां पुनः दृढीकृतवन्तौ- प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी



हिमसंस्कृतवार्ता: - प्रधानमन्त्रिणा
नरेन्द्रमोदिना ग्रीस-देशस्य प्रधानमन्त्रिणा
किरियाकोस मित्सोताकिस इत्यनेन सह
दूरभाष-माध्यमेन चर्चा कृता। वार्तालापावधौ
उभौ नेतारौ भारत-ग्रीस-

सामरिकसहभागित्वम् अपि च क्षेत्रीयजनानां
समृद्ध्यै च स्वप्रतिवद्धतां पुनः दृढीकृतवन्तौ।
व्यापार, निवेश, प्रौद्योगिकी, नौवहन, रक्षा,
सुरक्षा, सम्पर्क, जनसम्पर्क इत्यादिषु क्षेत्रेषु
द्वैपक्षिकसम्बन्धेषु विकासस्य स्वागतम्
कृतवन्तौ। उभौ नेतारौ परस्परहितानां
क्षेत्रीय-वैश्विक-विषयाणां विषये अपि
विचाराणाम् आदानप्रदानं कृतवन्तौ।
एतदतिरिच्य, प्रधानमन्त्री मित्सोताकिस-वर्यः
पञ्चविंशत्यधिक द्विसहस्रतमे वर्षे भारते
आयोजिते ए.आई.-इम्पैक्ट-शिखर-
सम्मेलनस्य सफलतायै च समर्थनं प्रदत्तवान्।

'मिशन-सक्षम-आंगनवाडी' एवं 'पोषण द्वि-दशमलवशून्यं' इत्येते
योजने सर्वकारस्य प्रमुखाभियाने स्तः- प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी

हिमसंस्कृतवार्ता: - प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना प्रोक्तं यत्
'मिशन-सक्षम-आंगनवाडी' एवं 'पोषण द्वि-दशमलवशून्यं'
इत्येते योजने बालकानां, कन्यानां गर्भवती महिलानां च
पोषणं सम्बर्धनाय सर्वकारस्य प्रमुखाभियाने स्तः।
केन्द्रीयमन्त्रिणः अन्नपूर्णदेव्याः लेखं विनिमयी कुर्वन्
श्रीमोदी अवदत् यत् एताभिः योजनाभिः देशे आंगनवाडी-
केन्द्राणां व्यापक-सञ्चालने लक्षाधिकाः लाभार्थिनः
लाभान्विताः सन्ति।



सांकेतिकं चित्रम्

विकसितभारतस्य सङ्कल्पं साधयितुं महिलानां यूनां च
सक्रियसहभागित्वं आवश्यकम् - किरेन रिजिजूः

हिमसंस्कृतवार्ता: नवदेहली। -
केन्द्रीयसंसदीयकार्यमन्त्री किरेन रिजिजूः
अवदत् यत् सप्तचत्वारिंशदधिक द्विसहस्र
वर्षपर्यन्तं विकसितभारतस्य सङ्कल्पं साधयितुं
महिलानां यूनां च सक्रियसहभागित्वं
आवश्यकम्। नवदेहल्यां फ्यूचर-फ्रेटियर-
कान्क्लेव-इत्यत्र जनसमूहं सम्बोधयन् श्री
रिजिजूः अवदत् यत् प्रशासनस्य कार्यसूच्याः
केन्द्रित-विषयः अस्ति महिला-नेतृत्वस्य
विकासः। श्री रिजिजूः अवदत् यत्, भारतं
विश्वस्य तृतीयं वृहत्तमार्थव्यवस्थां भवितुं
सम्यक् मार्गं अस्ति।



मन्त्री उक्तवान् यत् गत एकादशवर्षेषु भारतं
एकादशतम-स्थानात् विश्वस्य पञ्चमी
बृहत्तमार्थव्यवस्था अभवत्। श्री रिजिजूः
अवदत् यत् प्रधानमन्त्रिणः नरेन्द्रमोदिनः
नेतृत्वे भारते महती प्रगतिः अभवत्।

असम-राज्यस्य गायकः जुबीन गर्गः सिङ्गापुर-
नगरे स्कूबा डैविङ्ग-दुर्घटनायाः अनन्तरं मृतः



हिमसंस्कृतवार्ता: - प्रसिद्धः असम-राज्यस्य
गायकः सांस्कृतिक-प्रतीकः च जुबीन गर्ग
इत्येषः सिङ्गापुर-नगरे स्कूबा डैविङ्ग-
दुर्घटनायाः अनन्तरं मृतः। प्रतिवेदनानुसारं

सिङ्गापुर-देशस्य आरक्षकाः अचेतनावस्थायां
समुद्रात् तं निष्कासितवन्तः, तस्मै स्थानीय-
चिकित्सालयं प्रति नीतवन्तः। तीव्रपरिचर्यायां
स्थापनानन्तरं सः मृतः। जुबीन इत्येषः नार्थ
ईस्ट फ्रेस्टिवल् इत्यस्मिन् भागं ग्रहणाय
सिङ्गापुर-देशं गतवान् आसीत्, यत्र सः
प्रदर्शनं कर्तुम् नियतः आसीत्। षडाधिक-
द्विसहस्र तमे वर्षे गैस्टर इति चलचित्रस्य "या
अली" इति गीतेन जुबीन गर्ग इत्येषः
बालिवुड-मध्ये प्रसिद्धिम् अवाप्नोत्।

भारत-यूएईदेशयोः
सम्बन्धेषु सकारात्मकचर्चा

केन्द्रीयवाणिज्य-उद्योगमन्त्री
पीयूषगोयलः अवदत् यत् यूएई-देशेन
सह व्यापारे, निवेशे,
उदयमानप्रौद्योगिक्याः च अवसरेषु
सकारात्मकचर्चा अभवत्।
द्विदिवसीयात्रायां यूएई-देशं गतः
गोयलमहोदयः अस्य
भ्रमणस्य रचनात्मकतां वर्णितवान्।
सः अवदत् यत् द्वयोः सर्वकारयोः
व्यापारवृत्तयोः च मध्ये चर्चाः



भारत-यूएई-रणनीतिकसहयोगबलस्य
पुनः पुष्टिं कुर्वन्ति। सः अवदत् यत्
बृहत् निवेशानां माध्यमेन सम्बन्धं
गभीरं कर्तुं परस्परं प्रतिबद्धता व्यक्ता
अस्ति। उभयोः देशयोः राजनैतिक-
कूटनीतिक-आर्थिक-जन-जन-
सम्पर्कयोः सहकार्यस्य विस्तारस्य
अपि प्रतिज्ञा अभवत्।

HP News -हिमाचलस्य विद्यालयेषु मोबाईल-यन्त्र-उपयोगे प्रतिबन्धः

हिमाचलप्रदेशसर्वकारेण विद्यालयेषु शिक्षणवातावरणं सुदृढं कर्तुं, छात्राणां मोबाईलफोनव्यसनात् रक्षणाय च प्रमुखं पदम् अङ्गीकृतम्। अधुना शिक्षकाः आगमनसमये स्वस्य दूरभाषं कर्मचारीकक्षे निक्षेपयितुं प्रवृत्ताः भविष्यन्ति। कक्षासु दूरभाषाणां आनयनं निषिद्धम् अस्ति। छात्राणां गृहात् दूरभाषं आनेतुं अपि निषिद्धम् अस्ति। शिक्षकाः छात्राः च अधिकांशं समयं स्वस्य दूरभाषे एव यापयन्ति इति उपालम्भानां प्रतिक्रियारूपेण एते निर्देशाः निर्गताः। सर्वेभ्यः विद्यालयप्रमुखेभ्यः नियमितनिरीक्षणं कर्तुं, उल्लङ्घनं लभ्यते चेत् अनुशासनात्मकं कार्यं कर्तुं च निर्देशः दत्तः अस्ति। विद्यालयशिक्षानिदेशकः आशीषकोहली

स्पष्टीकृतवान् यत् मोबाईलयन्त्रं छात्राणां अध्ययने प्रमुखं बाधकम् अभवत्। कक्षायाः समये कालसंकेतध्वनिः, सन्देशानां ध्वनिः, सूचनाः, निरन्तरं यन्त्राणां निरीक्षणं च न केवलं छात्राणां ध्यानं विचलितं करोति अपितु शिक्षणस्य गुणवत्तायां नकारात्मकं प्रभावं जनयति। विभागेन इदमपि स्वीकृतं यत् सामाजिकमाध्यमव्यसनं न केवलं बालानाम् शैक्षणिकं अपितु तेषां मानसिकविकासं अपि प्रभावितं करोति। मोबाईलफोनसम्बद्धसमस्यानां विषये आदेशे उक्तं यत् क्रमेण दूरभाषस्य उपयोगेण छात्रेषु चिन्ता, अवसादः, निद्राविकारः, सामाजिकपृथक्त्वं च इत्यादयः समस्याः वर्धन्ते इति।

आपदाप्रबन्धनक्षमतां सुदृढां कर्तुं मुख्यसचिवस्य अध्यक्षतायाम् उच्चस्तरीयसभा



जीवितानां स्थानं ज्ञातुं, क्षतेः आकलनं कर्तुं, सटीकस्थानेषु औषधानि वितरितुं च प्रशिक्षणं भविष्यति आपदाप्रतिक्रिया द्रुततरं अधिककुशलतां च कर्तुं कृत्रिमबुद्धेः उपयोगाय आदर्शमार्गदर्शिकाः विकसितुं कार्यान्वितुं च आवश्यकता वर्तते।

नालागढे एवं रामपुरे क्षेत्रीयप्रतिक्रियाकेन्द्राणि स्थापितानि भविष्यन्ति

मुख्यसचिवः मण्ड्या एनडीआरएफ-मुख्यालयं, सोलनमण्डले नालागढे, शिमलामण्डले रामपुरे च क्षेत्रीयप्रतिक्रियाकेन्द्राणां स्थापनां शीघ्रं कर्तुं निर्देशं दत्तवान्। एनडीआरएफ महानिदेशकः पीयूषगोयलः अवदत् यत् एनडीआरएफ क्षमतानिर्माणार्थं विविधाः प्रशिक्षणपाठ्यक्रमाः चालयति, एसडीआरएफ च स्वस्य जालपुटात् आवश्यकप्रशिक्षणप्रकारस्य चयनं कर्तुं शक्नोति। राष्ट्रीय आपदा प्रबन्धन प्राधिकरणस्य सदस्यः कृष्णा एस वत्सः अपि एसडीआरएफ-इत्यस्य सुदृढीकरणस्य विषये स्वविचारं प्रकटितवान्।

हिमसंस्कृतवार्ताः - शिमला। आपदाप्रबन्धनक्षमतां सुदृढां कर्तुं आपत्कालेषु अधिकप्रभाविणी, प्रौद्योगिक्याः उन्नतं, पर्यावरणसचेतनं च प्रतिक्रियां सुनिश्चित्य चर्चां कर्तुं मुख्यसचिवस्य प्रबोधसक्सेना इत्यस्य अध्यक्षतायां उच्चस्तरीयसभा आयोजिता। सभायां एनडीआरएफ, एसडीआरएफ, ऋतुविज्ञानविभागः, एनएचएआई, भारतीय भू-वैज्ञानिक-सर्वेक्षण, लोकनिर्माणविभागः, वनविभागः इत्यादीनां वरिष्ठाधिकारिणः उपस्थिताः आसन्। मुख्यसचिवेन उक्तं यत् राज्ये आपदां वर्धमानस्य आवृत्तिः एसडीआरएफ-इत्यस्य सुदृढीकरणस्य आवश्यकता वर्तते। सः एसडीआरएफ-दलानां कृते समर्पितानां प्रशिक्षणमापाङ्कनानां कार्यक्रमानां च विकासस्य आवश्यकतायां बलं दत्तवान्। अस्मिन् प्रशिक्षणे वायुनिरीक्षणार्थं ड्रोन्-सञ्चालनस्य प्रशिक्षणं, दुर्गमक्षेत्रेषु

पूर्वनियुक्तशिक्षकाणामुपरि अध्यापकपात्रता-परीक्षायाः अनिवार्यता तथ्यहीना दुर्भाग्यपूर्णाः- डॉ.कमलकान्तगौतमः प्रदेशाध्यक्षः



परिषदः प्रदेशाध्यक्षः डॉ.कमलकान्तः गौतमः महासचिवः डॉ.अमनदीपशर्मा हिमसंस्कृतवार्ताः।

राजकीयसंस्कृतशिक्षकपरिषदः प्रदेशाध्यक्षः अध्यक्षः डॉ.कमलकान्तः महासचिवः डॉ.अमनदीपशर्मा, कोषाध्यक्षः लोकपालः, संगठनमन्त्री ललितकुमारः, संरक्षकः डॉ.मनोजशैलः संयुक्तवक्तव्ये उक्तवन्तौ यत् हिमाचले पूर्वनियुक्तेभ्यः शिक्षकेभ्यः अध्यापकपात्रतापरीक्षायाः अनिवार्यता दुर्भाग्यपूर्णा अस्ति। यत्र शिक्षकाः पञ्चदशतः विंशतिवर्षेभ्यः अध्यापनं कुर्वन्तः सन्ति, तत्र तेषां पात्रता अध्यापकपात्रतापरीक्षा माध्यमेन कथं निरीक्षितुं शक्यते, अतः हिमाचलशिक्षाविभागेन तथा च हिमाचलसर्वकारेण अस्मिन् विषये विचारः करणीयः। उत्तरप्रदेशस्य सर्वकारस्य उदाहरणं दर्शयन् तैः उक्तं यत् पूर्वनियुक्तशिक्षकाणां विषये उत्तरप्रदेशस्य योगीसर्वकारेण सर्वोच्चन्यायालये १७ सितम्बर २०२५ दिनाङ्के प्रस्तुतायाः समीक्षयाचिकायाः विषये हिमाचलप्रदेशसर्वकारेण अपि सर्वोच्चन्यायालयस्य निर्णये विचारः करणीयः। हिमाचलप्रदेशस्य मुख्यमन्त्री अपि अग्रे गत्वा समीक्षयाचिकां दातव्यं यत् पूर्वं नियुक्तानां शिक्षकानां, येषां व्यापकः अनुभवः अस्ति, सेवां कुर्वन्तः सन्ति, तेषां उपरि शिक्षकयोग्यतापरीक्षायाः आवश्यकता न आरोपिता भवेत्। शिक्षाधिकाराधिनियमः २००९ इत्यस्य अन्तर्गतं २०१० तमस्य वर्षस्य एप्रिल-मासस्य प्रथमे दिने आरटीई-अधिनियमं पूर्णतया कार्यान्वितं, २०१० तमस्य वर्षस्य अगस्तमासस्य २३ दिनाङ्के च अधिसूचना अधिसूचिता आसीत् यत् शिक्षकत्वे शिक्षकपात्रतापरीक्षा अनिवार्या भविष्यति इति पदोन्नतिं प्राप्तुं शिक्षकयोग्यतापरीक्षायां उत्तीर्णता अनिवार्यम् इति उक्तं कृत्वा २०१४ तमे वर्षे पुनः सर्वकारेण अस्मिन् अधिनियमे संशोधनं कृतम्। २०१७ तमे वर्षे भारतसर्वकारेण अन्यः संशोधनः अधिसूचितः, येन सेवां धारयितुं शिक्षकयोग्यतापरीक्षा अनिवार्या अभवत्। एतत् विचार्य माननीय सर्वोच्चन्यायालयेन २०२५ तमे वर्षे स्वनिर्णयः अधिसूचितः, यत् सेवां धारयितुं सर्वेषां शिक्षकानां शिक्षकयोग्यतापरीक्षायां उत्तीर्णता अनिवार्यम् अभवत्। तस्मिन् निर्णये पञ्चवर्षेभ्यः न्यूनसेवायुक्तानां शिक्षकाणां कृते अपकर्षं दत्तं यत् यदि ते पदोन्नतिं इच्छन्ति तर्हि शिक्षकयोग्यतापरीक्षा अनिवार्या भविष्यति इति। संस्कृतशिक्षकपरिषदः सर्वैः मण्डलाध्यक्षेभ्यः अस्य निर्णयस्य विरोधः कृतः। कांगड़ातः अध्यक्षः दीपकुमारशास्त्री, कुल्लूतः हीरालालः, किन्नौरतः जङ्गलुबनेगी, सोलनतः राजकुमारः, शिमलातः प्रेमप्रकाशः, सिरमौरतः दैवेन्द्रः, हमीरपुरतः नरेशमलोठिया, बिलासपुरतः डॉ.अशोकः, मण्डीतः लोकपालः, ऊनातः अरुणः, चम्बातः हेमसिंहः, लाहौलतः सुरेशबोद्धः परिषदः अस्मिन् निर्णये स्व-स्वजनपदेभ्यः समर्थनं कृतवन्तः। एतैः उक्तं नियुक्ति-पदोन्नति-नियमाः समये समये परिवर्तन्ते, पूर्वनियोजितशिक्षकाणां उपरि कदापि कस्यापि न्यायालयेन नूतनाः नियमाः न आरोपिताः।

भारतं विश्वस्य द्रुततर-वर्धमाना अर्थव्यवस्था - जयरामठाकुरः

हिमसंस्कृतवार्ताः - शिमला।

विपक्षस्य नेता जयरामठाकुरः अवदत् यत् भारतं विश्वस्य द्रुततर-वर्धमाना अर्थव्यवस्था अस्ति। एषा उपलब्धिः प्रधानमन्त्रिणः नरेन्द्रमोदिनः दृष्ट्या चालिता अस्ति, यया भारतस्य आर्थिकप्रगतिः प्रतिकूलवैश्विकपरिस्थितिषु अपि नूतना ऊर्ध्वता प्राप्नोति इति सुनिश्चितं कृतवान्। देशवासिभ्यः आश्रयं प्रदातुं प्रधानमन्त्री निरन्तरं प्रभावी पदानि गृह्णाति। अग्रिमसन्ततै जीएसटी अपि देशवासिनां आश्रयप्रदानस्य ऐतिहासिकं सोपानम् अस्ति। सः शिमलानगरे पत्रकारसम्मेलनं सम्बोधयन् आसीत्। सेप्टेम्बर-मासस्य ३ दिनाङ्के जीएसटी-परिषदः ५६ तमे सत्रे चतुर्णां जीएसटी-पट्टिकानां मध्ये द्वौ अपि समाप्तौ। पूर्वं २८% जीएसटी-अधीन-उत्पादानाम् ९०%



नूतनपाठ्यपुस्तकानाम् अभिविन्यासकार्यशाला स्वकीयं लक्ष्यम् अधिगत्य पूर्णतामेति

पञ्चराज्यानां प्रतिनिधिशिक्षकैः भागं गृहीत्वा उन्मुखीकरणकार्यक्रमस्य सफलता सुनिश्चिता



उक्तवान् यत् कार्यक्रमस्य सम्पूर्णाः व्यवस्थाः उत्कृष्टतापूर्णाः। सर्वेषां संयोजकानां, कर्मचारिणां व्यवहारः सौहार्दपूर्णः आसीत्। सः हिमाचलप्रदेशस्य दलपक्षतः कार्यक्रमस्य समन्वयिकायाः डॉ. यास्मीन अशरफवर्यायाः सर्वेषां कार्याणां समयोजनस्य अतीव प्रशंसाम् अकरोत्। सहैव कार्यक्रमस्य सर्वे प्रतिभागिनः स्रोतव्यक्तीनां दक्षतायाः सम्प्रेषणकौशलस्य चापि अभिनन्दनं कृतवन्तः।

राजस्थानस्य वरिष्ठ हिन्दी शिक्षकस्य कांतिलाल पालीवालस्य राज्यसंसाधनसमूहरूपेण व्याख्यानम्



कांतिलाल पालीवाल राजस्थानस्य उदयपुरजिलान्तर्गते राजकीय- उच्च- माध्यमिक- विद्यालये डॉग इत्यत्र कार्यरतोऽस्ति। हिन्दीविषये NET, JRF उत्तीर्णः अयं वर्तमाने मोहनलाल सुखाड़िया विश्वविद्यालयस्य शोधच्छात्रो वर्तते। राष्ट्रीय शिक्षा नीति 2020 इत्यस्य अंतर्गतं निर्मितं नवीनपाठ्यपुस्तकानि विद्यार्थिनां कृते सर्वांगीणविकासयोजकानि भविष्यन्ति। विद्यार्थिनः स्वव्यावहारिके जीवनानुभवेन लाभान्विताः भविष्यन्ति।

राजस्थानस्य शिक्षकपूरणमलः इत्यनेन संस्कृतपाठ्यपुस्तकस्य पाठ्यांशं सरलरीत्या उपस्थापितम्



हिमसंस्कृतवार्ता:- अजमेर। अजयमेरुनगरस्य क्षेत्रीयशिक्षासंस्थाने राष्ट्रिय- शिक्षा नीतेः विनिर्मितानां नवीनपाठ्यपुस्तकानाम् आमुखीकरणकार्यक्रमे हिन्दी- संस्कृत- आङ्गल- उर्दू इत्येतेषां भाषाणां पुस्तकेषु राष्ट्रियशिक्षा नीतेः तत्त्वानां मानवीय मूल्यानां च व्याख्या अभवत् माननीयः चौदकिरण सलूजा महोदयैः, यास्मीन अशरफ महोदयाभिः। तस्याम् एव कार्यकाशालायां

राजस्थानस्य संस्कृतशिक्षकेन पूरणमलेन पाठ्यपुस्तकस्य पाठानां सरलरीत्या कथं पाठनीयम् इति योजना निर्माणं कृत्वा प्रस्तुतवान्। सत्रमध्ये पूरणमलेन भाषायाः महत्त्वं विषयेऽपि स्वविचारान् प्रस्तुतम्। उक्तञ्च राजस्थानप्रदेशे वर्तमाने भाषाणां विकासः छात्रेषु सम्यक् भवेदिति विचिन्त्य धाराप्रवाहपठनम् (ORF) इति कार्यक्रमः विद्यालयेषु प्रचलति।

पूरणमलः राजस्थानसर्वकारेण शिक्षकदिवसोपरि राज्यस्तरीयेन शिक्षकसम्मानेन सम्मानितः। एषः शूरवीराणां भूमिः चित्तौड़गढ़ जनपदस्य कपासनस्य सामान्यसंस्कृत शिक्षको भूत्वाऽपि राजस्थान- राज्य- शैक्षिक- अनुसंधान- प्रशिक्षणपरिषदा अभ्यासपुस्तकानां, संस्कृतकार्णर, सचित्रसंस्कृतव्याकरणञ्च इत्यादीनां निर्माणे सहयोगिरूपेणासीत्। सः उक्तवान् एवमेव कार्यशालायाः माध्यमेन साक्षात् राज्यस्य शिक्षकाणां पुनः छात्राणाञ्च कृते लाभकारकः भविष्यति।

विदेशमन्त्रालयेन कनाडादेशस्य वैश्विककार्यालयमन्त्रालयेन च नवीदिल्लीनगरे विदेशकार्यालयपरामर्शः (FOC) आयोजितः

हिमसंस्कृतवार्ता:- विदेशमन्त्रालयेन कनाडादेशस्य वैश्विककार्यालयमन्त्रालयेन च नवीदिल्लीनगरे विदेशकार्यालयपरामर्शः (FOC) आयोजितः। एफओसी कृते भारतीयप्रतिनिधिमण्डलस्य नेतृत्वं सचिवः पी.कुमारनेन कृतम् तत्रैव कनाडापक्षस्य नेतृत्वं विदेशमन्त्री डेविड् मॉरिसनः कृतवान्। मॉरिसनमहोदयः विदेशसचिवः विक्रममिश्री इत्यनेन सह अपि मिलितवान्। अस्मिन् वर्षे जूनमासे कनाडादेशस्य कनानास्कीस्-नगरे जी-७-शिखरसम्मेलनस्य समये प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी-सङ्घस्य तस्य कनाडा-देशस्य समकक्षस्य मार्क-कार्नी-इत्यस्य च द्विपक्षीय-समागमस्य अनन्तरं एते परामर्शाः अभवन्।

HIMACHAL RAIN : किन्नौर जनपदे मेघः स्फुटितः, उद्यानानि विनष्टानि; राज्ये भूमिस्खलनात् ५५५ मार्गाः अवरुद्धाः



हिमसंस्कृतवार्ता:- डॉ पद्मानाभः। शिमला । हिमाचलप्रदेशे वृष्टिप्रकोपः निरन्तरं प्रवर्तते। किन्नौरजनपदस्य निगुलसरीस्थस्य उपरि थाचग्रामे रात्रौ द्वादशवादेन एकादशमिनिटे च मेघस्फोटनं जातम्। तस्यानन्तरं प्रवृत्तेन महोपप्लवेन ग्रामीणानां कृषिक्षेत्राणि उद्यानानि च हानिं प्राप्तवन्तः। जनाः अरण्येषु पलायित्वा स्वजीवनं रक्षितवन्तः। मलिनावशेषं निगुलसरीस्थे राष्ट्रमार्गे -५ इत्यत्र आपतितम्, यस्मात् किन्नौरजनपदस्य मार्गसम्बन्धः छिन्नः जातः। मेघस्फोटनात् त्रिषु नालिकासु प्रवृत्तेन जलोपप्लवेन ग्रामीणानां क्षेत्राणि उद्यानानि च विनष्टानि। जलोपप्लवेन द्वे वाहने अपि नष्टे।

हिमलैड वलयमार्गे महाभूमिस्खलनं, सेंटएड्वर्डविद्यालयः दिनद्वयं पिहितं स्थास्यति

शिमलाजिलायाः अनेकेषु स्थानेषु गतदिनेषु निरन्तरं प्रवृत्ता वर्षा विनाशं करोति। राजधानीशिमलायाः हिमलैडक्षेत्रे वलयमार्गे पुनः महाभूमिस्खलनं जातम्। समाचारानुसारं सेंट एड्वर्डविद्यालयस्य समीपे रात्रौ द्विवादेन भूमिस्खलनं जातम्। तेन एकं भवनं संकटे पतितम्। प्रशासनेन सावधान्यर्थं तद्भवनं रिक्तीकृतम्। भूमिस्खलनात् वलयमार्गः नष्टः। बालानां सुरक्षार्थं उपायुक्तेन शिमला आदेशेन सेंट एड्वर्डविद्यालयः १९-२० सितम्बरदिनयोः पिहितं स्थापयितुम् आदेशः कृताः। अध्यापकाः प्रशासनिककर्मचारिणश्च विद्यालयं न आगच्छेयुः इति अवकाशः दत्ता। किन्तु सर्वाः कक्षाः ऑनलाइनमाध्यमेन एव चालयिष्यन्ते। मार्गस्य अवरोधात् जनाः प्रातः पदयात्रया एव स्वकार्यस्थानं गत्वा। छोटेशिमला-बीसीएस-खलीनीदिशातः बसयानेन टोलेण्डपर्यन्तं गताः। पुरातनबसस्थानकात् अपि कतिपयबसयानानि टिम्बरहाउसपर्यन्तं गतानि। विद्यार्थीजनाः, कर्मचारिणः, अन्ये च कर्मकराः पदयात्रया एव स्वस्थानं प्राप्तवन्तः। रोगिणः तेषां च परिचारकाः अपि क्लेशं अनुभूयन्तः। मार्गपुनःस्थापनं कार्यं प्रवर्तते।

त्रिराष्ट्रीयमार्गैः सह ५५५ मार्गाः अवरुद्धाः।

राज्ये सर्वत्र भूमिस्खलनकारणात् शुक्रवासरप्रातः दशवादनपर्यन्तं त्रिराष्ट्रीयमार्गैः सह ५५५ मार्गाः अवरुद्धाः। अन्यत् १६२ विद्युत्प्रवर्तकाः, १९७ जलापूर्तियोजनाः च प्रभाविताः।

श्रीमद्भागवत- प्रवचनम् - ३२

श्रीसनकादयः नारदं प्रति कथयन्तः सन्ति - नारद ! सप्ताहकालावधौ कथाव्रती द्विदलं, मधु, तैलं, गरिष्ठान्नं, भावदूषितखाद्यं, पर्युषितान्नम् इत्येतादृशं खाद्यान्नं सर्वथा त्यजेत् । कामः, क्रोधः, मदः, मानः, मत्सरः, लोभः, दम्भः, मोहः, द्वेषः चेति दुर्गुणान् तु सः दूरतः हि त्यजेत् । सः वेदः, वैष्णवः, ब्राह्मणः, गुरुः, गोसेवकः, स्त्रीः, राजा, महापुरुषः चेति एतान् न निन्देत् । सनियमं स्थितवान् कथाव्रती श्रोता - रजस्वला स्त्रीः, अन्यजः, म्लेच्छः, पतितः, गायत्रीहीनः द्विजः, ब्राह्मणानां द्वेषा, नास्तिकः इत्यादिभिः सह वार्ता न कुर्यात् । सर्वदा सत्यं, शौचं, दया, मौनं, सरलता, विनयभावः, उदारता इत्यादिकम् आचरेत् । धनहीनः, क्षयरोगी, निर्भाग्यः, पापी, पुत्रहीनः, मुमुक्षुः च इत्येते अपि कथामेनां शृणुयुः । अपुष्पा स्त्रीः, एकसन्तानयुता, वन्ध्या, मृताभक्ता, स्रवद्गर्भा चेति याः

नार्यः, ताः अपि यत्नपूर्वकं कथामेनां शृणुयुः । एते सर्वेऽपि यदि विधिपूर्वकं भागवतकथां शृणुयुः, तर्हि ते अक्षयफलं प्राप्तुमर्ह्युः ।



अत्युत्तमा दिव्यकथेयं कोटिशः यज्ञसमं फलं प्रददाति । एवं प्रकारेण व्रतविधीनां पालनं कृत्वा, पुनः उद्यापनं कुर्यात् । ये विशेषफलस्य आप्रणिणः, ते जन्माष्टमीव्रतमिव अस्य कथाव्रतस्य

उद्यापनं कुर्युः । परन्तु यः भगवतः अकिञ्चनः भक्तोऽस्ति, तस्य कृते उद्यापनस्य न तावती आवश्यकता, सः तु केवलं श्रवणात् हि विप्रत्रः भवति, यतोहि सः निष्कामी भगवद्भक्तः कथ्यते । एवं रीत्या यदा सप्ताहयज्ञः समाप्ततां गच्छेत्, तदा श्रोतृगणः भक्तिपूर्वकं ग्रन्थं, वक्तारं च पूजयेत् । पुनः वक्ता श्रोतृगणाय प्रसादं, तुलसीपत्रं, मालादिकं दद्यात्, तथा सर्वे जनाः मृदङ्गतालवादिवाद्यादीनां ध्वन्या सह सुन्दरं हरिकीर्तनं कुर्युः । जयजयकारः, नमस्कारः, शंखध्वनिः इत्यादीनां घोषं विधाय ब्राह्मणेभ्यः, याचकेभ्यः च वित्तम्, अन्नादिकं दातव्यम् । यदि श्रोता विरक्तः स्यात्, तर्हि सः कर्मशान्त्यर्थं परेऽहनि गीतापाठं कुर्यात्, एवं यदि सः गृहस्थः स्यात् तर्हि हवनं कुर्यात् । तस्मिन् हवनकार्ये दशमस्कन्धस्य एकैकं श्लोकं पठित्वा सविधिं पायसं, मधु, घृतं, तिलः, अन्नम् इत्यादिभिः सामग्रीभिः यज्ञाग्री जुहुयादिति, शुभम् । (माहात्म्यम् - ०६/४६-६०)

असमप्रदेशीयः
विज्ञानशिक्षकः,
नारदोपाध्यायः



नन्दिनी- नमो वः । अद्यतने 'अध्येता' इत्यस्य वार्ता-कार्यक्रमे स्वागतं करोमि । नमस्ते काव्ये ।

काव्या- नमस्ते नन्दिनि । प्रथमा वार्ता अस्ति यत् एयर- इण्डिया- विमानस्य- अपघाते हतानां परिवारेण बोयिन्गा हनीवेल इत्यनयोः संस्थयोः उपरि अभियोगः कृतः । अभियोगे इन्धन- परिवर्तकस्य विन्यासे दोषः आरोपितः ।

नन्दिनी- एतत् दुःखदं वृत्तम् । द्वितीया वार्ता अस्ति यत् ट्रम्पेन ईरानस्य चाबहार-पत्तनं लक्षितं तथा च प्रतिबन्ध-मोचनं प्रतिहतम्, यत् भारताय अपरः आघातः अस्ति ।

काव्या - आम्, भारतस्य विदेशनीतये एतत् महद् आह्वानम् । तृतीया वार्ता अस्ति यत् अमेरिकी-राष्ट्रपतिना डोनाल्ड् ट्रम्पेन उक्तं यत् प्रधानमन्त्री मोदी महत् मित्रम्, तथापि भारते प्रतिबन्धाः कृताः ।

नन्दिनी- एतत् आश्चर्यकरं कथनम् । चतुर्थी वार्ता अस्ति यत् किमर्थं भारतस्य व्यापारिणः सहसा अमेरिका-प्रवेशपत्र-निराकृतिं प्राप्नुवन्ति? एतस्मिन् विषये अमेरिकीय-दूतावासेन कथितम् यत् मादक-द्रव्य-व्यापारिणः लक्ष्यकृताः ।

काव्या - ईदमपि आश्चर्यजनकं वृत्तम् । पञ्चमी वार्ता अस्ति यत् भारतस्य त्रि-सेवा-प्रशिक्षण-संस्थाने, डी.एस्.एस्.सी.-इत्यत्र, आदेशस्य परिवर्तनं जातम् ।

नन्दिनी - सैन्ये एतादृशानि परिवर्तनानि आवश्यकानि । एवम् अद्यतनीयाः मुख्यवार्ताः । पुनः मिलावः । धन्यवादः ।

काव्या - धन्यवादः नन्दिनि ।

इदर-धीरजः

भारतं विश्वस्य द्रुततर-वर्धमाना अर्थव्यवस्था - जयरामठाकुरः

क्रमशः..... उत्पादनं १८% जीएसटी-कोष्ठकस्य अन्तर्गतं आनयितम्, यदा तु पूर्वं १२% जीएसटी-कोष्ठकस्य अधीनाः ९९% उत्पादाः ५% जीएसटी-कोष्ठकस्य अन्तर्गताः आनीताः । कर्करोगस्य, थैलेसीमिया, अन्येषां जीवनघातकरोगाणां चिकित्सायां प्रयुक्तानि ३१ महत्त्वपूर्णानि औषधानि जीएसटी-क्षेत्रात् मुक्तानि अभवन् । एतादृशः निर्णयः देशस्य इतिहासे पूर्वं कदापि न कृतः । जयरामठाकुरः अवदत् यत् नरेन्द्रमोदी अस्माकं नेतारः अनुच्छेदं ३७० समाप्तं कृत्वा अस्माकं नेतारः एकं राष्ट्रं, एकं ध्वजं, एकं संविधानं च इति स्वप्नं पूर्णं कृतवान् तथा च जीएसटी कार्यान्वयेन एकस्य राष्ट्रस्य एकस्य करस्य च लक्ष्यं प्राप्तवान् । लौहपुरुषेण सरदारवल्लभभाई पटेलेन

लाइकोपोडियमजापोनिकमस्य आविष्कारं कृतवान् मण्डीजनपदस्य डॉ. सुनीलवर्मा



हिमसंस्कृतवार्ताः - मण्डी।मण्डीजनपदस्य डॉ. सुनीलवर्मा हिमाचलप्रदेशे प्रथमा पुष्टिप्रजातेः लाइकोपोडियमजापोनिकमस्य आविष्कारं कृतवान् । एकस्मिन् अभूतपूर्वं वनस्पतिविज्ञानस्य उपलब्धौ सरकाघाट- उपविभागस्य परसाडाग्रामात् निवसन् डीएवी महाविद्यालये, होशियारपुरे सहायकार्यः, ऐरिडोलॉजिस्ट् च डॉ. सुनीलकुमारवर्मा इत्यनेन हिमाचलप्रदेशे लाइकोपोडियम जापोनिकमस्य उपस्थितिः प्रकटिता, येन राज्ये अस्य प्राचीनस्य वनस्पतिजातेः लाइकोपोडियमस्य प्रथमा पुष्टिः अभवत् एतस्य महत्त्वपूर्णस्य आविष्कारस्य पुष्टिः इण्डियन फर्न जर्नल् इत्यस्य विशिष्टेन मुख्यसम्पादकेन प्रोफेसर एस.पी. अकरोत् । एषः आविष्कारः भारतीयहिमालयनक्षेत्रस्य समृद्धजैवविविधतां प्रकाशयति तथा च लाइकोपोडियम जापोनिकमस्य पारिस्थितिकी-औषधीय-महत्त्वं रेखांकयति २५ वर्षाणाम् अधिकं कालात् पेटेरिडोफाइट्-संशोधनेन संलग्नः डॉ. वर्मा

मण्डी-मण्डलस्य सुरम्प-बरोट्-उपत्यकायां क्षेत्रसर्वेक्षणस्य समये एतत् महत्त्वपूर्णं आविष्कारं कृतवान्, येन पारिस्थितिक-बाह्य-वनस्पति-अध्ययनस्य नूतनाः अवसराः उद्घाटिताः । लाइकोपोडियम जापोनिकम्, सामान्यतया क्लबमोस् इति नाम्ना प्रसिद्धः, ऐरिडोफाइट् समूहस्य सदस्यः लाइकोपोडियासी परिवारस्य बीजरहितस्य नाडीवृक्षस्य एका प्रजातिः अस्ति डॉ. वर्मा इत्यस्य बरोट् आविष्कारात् पूर्वं यत्र प्रोफेसर-खुल्लर्-इत्यनेन प्रजातेः परिचये सहायता कृता, तत्र हिमाचल-प्रदेशे लाइकोपोडियम-जातेः अभिलेखः न कृतः आसीत्, येन राज्यस्य वनस्पति-विज्ञान-अभिलेखे एष आविष्कारः महत्त्वपूर्णं योगदानं दत्तवान् डॉ. सुनीलः स्नातकशिक्षां सरकाघाटस्य शासकीयमहाविद्यालयात्, स्नातकोत्तरशिक्षां हिमाचलप्रदेशविश्वविद्यालयात् शिमलातः, एमफिल् तथा डॉक्टरेट् उपाधिं च पञ्जाबविश्वविद्यालयात् चण्डीगढतः प्राप्तवान् । डॉ. सुनीलः बाल्यकालात् एव तेजस्वी छात्रः अस्ति ।

पाचन-त्वक्-समस्यानां निवारणं करोति

लाइकोपोडियम जापोनिकम्, क्लबमोस् अथवा वृकस्य पादः इति अपि ज्ञायते, चीन-जापान-दक्षिण-एशिया-देशयोः मूलनिवासी अस्ति । पारम्परिकचीनीचिकित्सायां मोचस्य, तनावस्य, मायास्थेनियोग्रेविस्-इत्यस्य च चिकित्सायाम् अस्य उपयोगः भवति, होम्योपैथिकौषधेषु अपि अस्य उपयोगः भवति । अस्य पादपस्य अनेके औषधगुणाः सन्ति, यथा पाचनं, त्वक्रोगाः, आत्मविश्वासस्य अभावः इत्यादिषु समस्यासु लाभप्रदः भवति ।

परिकल्पितस्य भारतस्य एकीकरणस्य स्वप्नं अपि सर्वकारः सेवासु सुविधासु अपि च करयोः एकरूपतां सुनिश्चित्य पूर्णं करोति । जयरामठाकुरः अवदत् यत् दुग्धं, पनीरं, रोटिका इत्यादीनि आवश्यकवस्तूनि जीएसटी-व्याप्तेः पूर्णतया बहिष्कृतानि सन्ति । केवलं जनस्वास्थ्यस्य कृते हानिकारकाः उत्पादाः एव ४०% जीएसटी-मध्ये समाविष्टाः सन्ति । सामान्यनागरिकाणां कृते आश्रयं दातुं एतादृशः महत्त्वपूर्णः निर्णयः पूर्वं कदापि न कृतः । प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी स्वातन्त्र्यदिने रक्तदुर्गात् जीएसटी-आश्रयस्य प्रतिज्ञां कृतवान् । यतः एषा प्रतिज्ञा प्रधानमन्त्रिणा कृता आसीत्, तस्मात् तस्य पूर्तिः पूर्णतया प्रतिज्ञा कृता आसीत् । सः देशवासिनां कृते प्रधानमन्त्रिणः, केन्द्रीयवित्तमन्त्रिणः च कृतज्ञतां प्रकटितवान् । पत्रकारान् सम्बोधयन् जयरामठाकुरः अवदत् यत् नरेन्द्रमोदी सत्तां स्वीकृत्य एव देशे आर्थिकपरिष्कारस्य आरम्भं कृतवान् । सम्पूर्णं देशं बैंकेन सह सम्बद्धं कर्तुं सः जनधनयोजनां प्रारब्धवान्, यत्र ५५ कोटिभ्यः अधिकाः कोषसंख्या उद्घाटिताः ।